

**Co-funded by
the European Union**

Embracing EU corporate social responsibility:
challenges and opportunities of business-
society bonds transformation in Ukraine

101094100 - EECORE - ERASMUS-JMD-2022-HEI-TCH-RSCH-UA-IBA

<https://eecore.snau.edu.ua/>

**ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО КУРСУ
«СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО»**

**DIDACTIC RESOURCES FOR THE COURSE
“SOCIAL ENTREPRENEURSHIP”**

SNAU

University that
studies life

**ДЯЧЕНКО О. (2023) СОЦІАЛЬНЕ
ПІДПРИЄМНИЦТВО / ОЛЕНА
ДЯЧЕНКО; СУМСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ. – ЕЛЕКТРОННІ
РЕСУРСИ. – СУМИ: СНАУ, 2023. – 63 С.**

**DIACHENKO O. (2023) SOCIAL
ENTREPRENEURSHIP: LECTURE NOTES
FOR MASTER AND PHD STUDENTS /
OLENA DIACHENKO; SUMY NATIONAL
AGRARIAN UNIVERSITY. – ELECTRONIC
TEXT DATA. – SUMY: SNAU, 2023. – 63 P.**

Co-funded by
the European Union

Embracing EU corporate social responsibility:
challenges and opportunities of business-
society bonds transformation in Ukraine

101094100 - EECORE - ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH-UA-IBA
<https://eecore.snau.edu.ua/>

СЕРТИФІКАТНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС
СОЦІАЛЬНЕ
ПІДПРИЄМНИЦТВО
2023

SNAU

University that
studies life

13.06.2023 14.00 EEST

Олена Дяченко

[https://eecore.snau.edu.ua/komanda-proiektu/olena-
diachenko/](https://eecore.snau.edu.ua/komanda-proiektu/olena-diachenko/)

УВАГА! ВЕДЕТЬСЯ ПРЯМА ТРАНСЛЯЦІЯ ТА ЗАПИС ЗАХОДУ НА **YOUTUBE**

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

- 1. Інклюзивний світ навколо нас**
- 2. Соціальне підприємництво як нова форма бізнесу**

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Війна в Україні стрімко збільшує кількість людей, які належать до соціально вразливих категорій населення, — ветеранів, переселенців, дітей-сиріт, людей з інвалідністю, малозабезпечених

Держава не завжди має ресурс та можливість миттєво та точково реагувати на виклики сьогодення

Тому виникає потреба у розвитку особливого типу підприємств, які належать до соціального підприємництва.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Поняття «інклюзія»

(англ. *Inclusion* – включення; франц. *inclusif* – той, хто включає в себе; лат. *include* – заключаю, включаю)

- означає процес активного включення в суспільні стосунки всіх осіб незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, культурних, мовних, національних та інших особливостей.

Соціальна інклюзія - це збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі, коли кожна людина сприймається суспільством як індивідуальність і має можливість повноцінно брати в ньому активну участь.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Інклюзивне підприємництво є інноваційним інструментом подолання негативних тенденцій соціально-економічного розвитку країн, дієвим механізмом розв'язання тих соціальних проблем суспільства, які не може вирішити держава та ігнорують підприємці.

Термін «інклюзивний бізнес» (inclusive business) вперше запропонований Всесвітньою радою підприємців зі сталого розвитку (World Business Council for Sustainable Development).

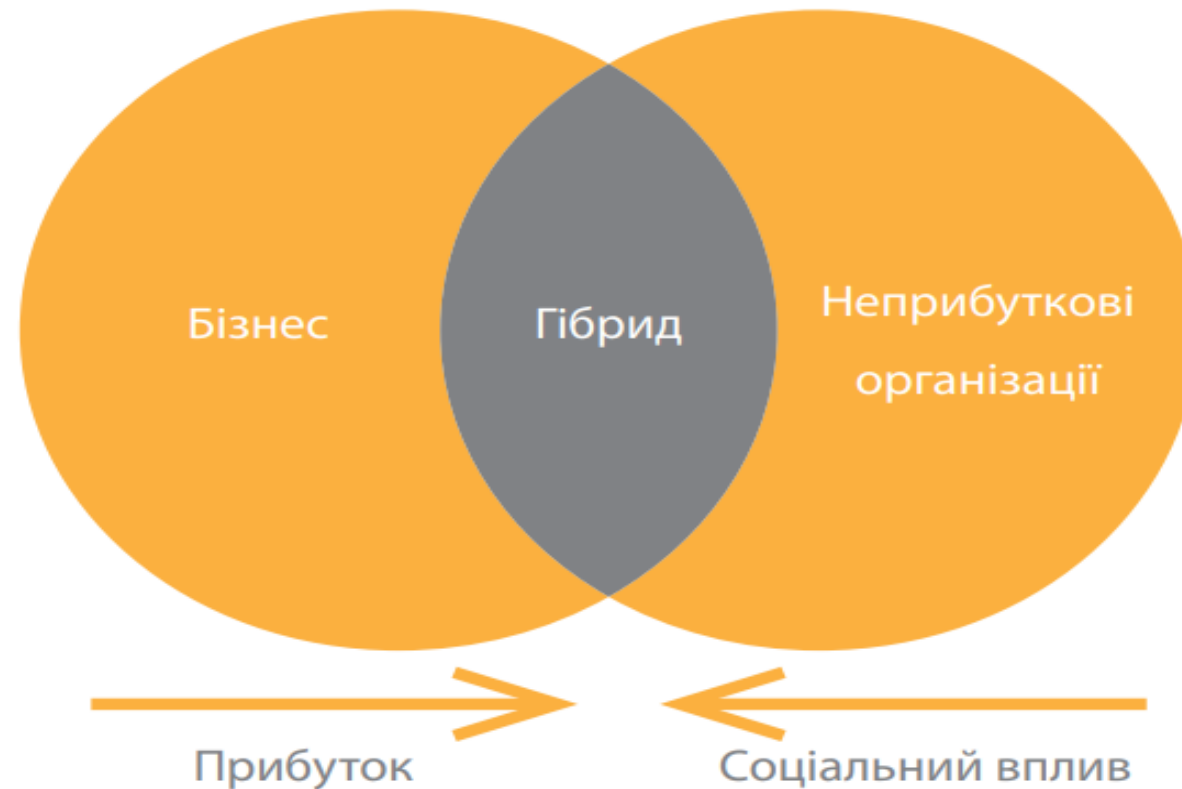

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

У чому полягає різниця «інклюзивного бізнесу» та некомерційних і благодійних організацій ?

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

«інклюзивний бізнес» – це економічно доцільна схема ведення підприємницької діяльності, що включає малозабезпечене населення як споживачів, покупців, працівників, виробників і підприємців і забезпечує взаємовигідний розвиток для всіх її учасників.

Creating Value for all: Strategies for Doing Business with the Poor

«інклюзивний розвиток підприємництва в сучасних умовах розглядається як політика щодо забезпечення можливості започаткування власного бізнесу чи самозайнятості для всіх груп населення»
проекті Резолюції конференції «Інклюзивний розвиток бізнесу»

«соціальне підприємництво» - стратегія та процес допомоги людям з різними формами інвалідності та/або складним економічним і соціальним положенням в організації підприємницької діяльності за допомогою: бізнес-планування; використання індивідуалізованої мети розвитку бізнесу та планування підтримки; доступу до фінансових ресурсів; використання ресурсів державний і приватних партнерів, що працюють спільно на основі консенсусу.

(Г. Шахін (G. Shaheen) та М. Тіхіч (M. Tihic))

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

**Основна мета функціонування і розвитку
інклюзивних підприємств – це вирішення
основної соціальної проблеми – підвищення
рівня добробуту населення**

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Соціальне підприємництво як нова форма бізнесу

Терміни «соціальне підприємництво» (англ. social entrepreneurship) і «соціальний підприємець» (англ. social entrepreneur) вперше згадуються в 1960-1970-х роках в англomовній літературі, присвяченій питанням соціальних змін].

Вони увійшли в широкий ужиток в 1980-х роках, як вважається, завдяки популяризації з боку американського бізнес-консультанта і менеджера Білла Дрейтона, якого часто називають «хрещеним батьком соціального підприємництва».

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

«Соціальне підприємництво» це широкий спектр різноманітних підприємств, які: мають чітку соціальну мету; отримують значну частину своїх доходів від торгівлі; реінвестують більшу частину свого прибутку у реалізацію соціальної місії

M. Richardson

Потенціал СП дозволяє вирішувати ті проблеми, які в силу різних факторів не готові вирішувати ні комерційний, ні державні сектори економіки.

Це стосується здебільшого таких сфер, як охорона здоров'я, культура, освіта, задоволення інших соціальних потреб населення.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Сутність соціального підприємництва

В основі соціального підприємництва лежить поняття «підприємництво», тобто ініціативна самостійна діяльність (самоорганізація по суті) громадян, спрямована на отримання прибутку або особистого доходу, що здійснюється від свого імені, під свою майнову відповідальність або від імені та під юридичну відповідальність юридичної особи .

СП – це новаторська діяльність, спочатку спрямована на вирішення чи пом'якшення соціальних проблем суспільства на умовах самоокупності та стійкості .

Завданням СП є вирішення соціальних проблем інноваційним методом, за рахунок створення самовідтворювального механізму надання соціальних благ.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Значимість соціальної інновації – її цінність – визначається здатністю задоволення соціальних потреб одержувача послуги новим, зручним йому, способом.

Найважливішим результатом СП є зростання соціальної доданої вартості інновації – підвищення якості життя населення за рахунок:

- ✓ Дотримання (досягнення) мінімальних стандартів якості життя;
- ✓ знаходження нових способів вирішення соціальної проблеми;
- ✓ синергетичного ефекту взаємодії ресурсів та самоорганізації споживачів послуг.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Основні критерії соціального підприємства:

- соціальна місія;
- підприємницький підхід;
- інноваційність (новаторство у вирішенні соціальної проблеми, нова комбінація ресурсів, нова послуга для регіону);
- Соціальна додана вартість – здатність товару відкривати доступ до певних споживчих споживчих мереж.
- тиражованість;
- самоокупність та фінансова стійкість.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Порівняльна характеристика окремих видів підприємництва

Види Ознаки	Комерційне підприємництво	Соціальне підприємництво	Інклюзивне підприємництво	Благодійність
Основна мета діяльності	Отримання прибутку	Вирішення соціальних проблем суспільства	Отримання прибутку для вирішення соціальних проблем суспільства	Вирішення соціальних проблем суспільства
Тип структури	Комерційна структура	Соціально-орієнтована структура	Комерційна соціально-орієнтована структура	Соціально-орієнтована структура
Вид фінансування	Власний дохід, який прагнуть максимізувати	Власний дохід або зовнішні джерела фінансування	Власний дохід, який прагнуть максимізувати	Зовнішнє фінансування (гранти та пожертви)
Прибуток	Прибуток розподіляється серед власників або акціонерів	Прибуток реінвестується	Прибуток частково розподіляється серед власників, частково реінвестується, а частково спрямовується на вирішення соціальних проблем	Діяльність неприбуткова
Залежність від зовнішніх джерел фінансування	Залучення капіталу у вигляді інвестицій	Потребує залучення зовнішніх джерел фінансування	Залучення капіталу у вигляді інвестицій	Фінансується виключно за рахунок зовнішніх джерел
Характер витрат	Витрати спрямовуються на розвиток бізнесу	Витрати спрямовуються на вирішення соціальних проблем	Витрати спрямовуються на розвиток бізнесу та вирішення соціальних проблем	Витрати спрямовуються на вирішення соціальних проблем

Co-funded by
the European Union

Embracing EU corporate social responsibility:
challenges and opportunities of business-
society bonds transformation in Ukraine

101094100 - EECORE - ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH-UA-IBA

<https://eecore.snau.edu.ua/>

СЕРТИФІКАТНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС
СОЦІАЛЬНЕ
ПІДПРИЄМНИЦТВО
2023

SNAU

University that
studies life

20.06.2023 14.00 EEST

Олена Дяченко

[https://eecore.snau.edu.ua/komanda-proiektu/olena-](https://eecore.snau.edu.ua/komanda-proiektu/olena-diachenko/)

[diachenko/](https://eecore.snau.edu.ua/komanda-proiektu/olena-diachenko/)

УВАГА! ВЕДЕТЬСЯ ПРЯМА ТРАНСЛЯЦІЯ ТА ЗАПИС ЗАХОДУ НА **YOUTUBE**

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Порівняльний аналіз досвіду соціального підприємництва в Україні та світі

4. Законодавча база соціального підприємництва у сфері малого та середнього бізнесу

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

«Інклюзивний бізнес» – це економічно доцільна схема ведення підприємницької діяльності, що включає малозабезпечене населення як споживачів, покупців, працівників, виробників і підприємців і забезпечує взаємовигідний розвиток для всіх її учасників.

Creating Value for all: Strategies for Doing Business with the Poor

«Інклюзивний розвиток підприємництва» в сучасних умовах розглядається як політика щодо забезпечення можливості започаткування власного бізнесу чи самозайнятості для всіх груп населення»

проекті Резолюції конференції «Інклюзивний розвиток бізнесу»

«Соціальне підприємництво» - стратегія та процес допомоги людям з різними формами інвалідності та/або складним економічним і соціальним положенням в організації підприємницької діяльності за допомогою: бізнес-планування; використання індивідуалізованої мети розвитку бізнесу та планування підтримки; доступу до фінансових ресурсів; використання ресурсів державний і приватних партнерів, що працюють спільно на основі консенсусу.

(Г. Шахін (G. Shaheen) та М. Тіхич (M. Tihic))

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Статистика сайту Європейської комісії :

- на сьогодні існує два мільйони соціальних підприємств у Європі,
- на яких працюють понад 11 мільйонів співробітників (6% працюючих осіб у регіоні),
- що становить 10% від усього європейського бізнесу.

Точних даних, скільки таких підприємств в Україні та чим вони займаються, отримати неможливо.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Європейська комісія виокремлює чотири основні сфери діяльності таких підприємств:

- **робоча інтеграція** - навчання та працевлаштування людей з обмеженими можливостями, осіб, які опинились у складних життєвих обставинах та безробітних;
- **надання індивідуальних соціальних послуг** у таких сферах як: охорона здоров'я, соцзахист, профнавчання, освіта, послуги догляду за дітьми, послуги для людей похилого віку або допомога малозабезпеченим людям;
- **місцевий розвиток депресивних/уразливих регіонів;**
- **інше**, що включає переробку сміття, захист навколишнього середовища, спорт, мистецтво, культуру та історичне збереження, науку, дослідження та інновації, захист прав споживачів, аматорський спорт.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Велика Британія:

- близько 70 тис. соціальних підприємств;
- забезпечують працею майже мільйон британців;
- сумарний внесок в економіку становить понад 27 млрд фунтів стерлінгів.

- ✓ 68% соціальних підприємств підтримують людей з уразливих груп,
- ✓ 44% працевлаштовують людей з уразливих груп,
- ✓ 28% працюють у найбільш депресивних районах країни.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

[Social Enterprise UK](#) – національна мережева організація для представництва соціальних підприємств у Великій Британії.

У Social Enterprise UK наводять такі характеристики соціального підприємництва:

- чітка соціальна і/або природоохоронна місія, зафіксована у керівних документах
- створення більшості своїх доходів за рахунок торгівлі
- реінвестування більшої частини свого прибутку
- незалежність від держави
- управління під контролем більшості в інтересах соціальної місії
- підзвітність і прозорість

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Американський варіант соціального підприємництва – “капіталізм із соціально відповідальним обличчям”

Якщо в Європі соціальне підприємництво веде свою історію з кооперативного руху, то у США – зі сфери філантропії.

В умовах скорочення ресурсів у соціальному підприємстві американські НУО побачили шлях до виживання.

Між 1982 і 1992 роком комерційна складова надходжень громадських організацій у США досягла 52%.

У США держава значно менше підтримує соціальне підприємництво, порівняно з Європою.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

У США для соціального підприємництва відправною точкою стає харизматичний лідер та його/її інноваційні ідеї.

У Європі основним вважається не прибуток, а **місія організації** (особливо в Італії та Польщі). Тому європейські соцпідприємства можуть працювати за рахунок грантів, державних субсидій, пожертв, при релігійних установах.

А в Америці головним критерієм успішності соціального підприємництва є **прибуток** як єдиний механізм забезпечення сталості і досягнення тої мети, яку Ви перед собою ставите.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Чи потрібен закон?

European Social Enterprise Law Association

Уряди країн самостійно визначають, як регулюватимуть цю галузь.

- В Іспанії, Португалії, Франції, Греції, Хорватії соціальне підприємство може існувати виключно у формі соціальних кооперативів.
- Уряди Бельгії, Данії, Фінляндії, Люксембургу, Словенії країни визначають умови, за яких оператор, що працює в будь-якій легальній формі, може отримати статус соціального підприємства
- Кілька країн Європи (наприклад Італія) мають два закони одночасно - про форму і статус

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

У Канаді - Законодавство сприяє розвитку соціальних підприємств на рівні традиційних підприємств, втім, розмежовуються підприємства соціального бізнесу та бізнесу соціального призначення.

Для соціальних підприємств обов'язковою вимогою є створення спеціальної ради - Ради соціального підприємства, що повинна спостерігати за виконанням правових основ щодо соціального підприємництва.

Фахівці державних служб та спеціалісти органів місцевого самоврядування зобов'язані безоплатно на регулярній основі проводити зустрічі, щоб допомогти соціальним підприємствам зростати і розвиватися.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

В Україні, за відсутності відповідної законодавчої бази, соціальні підприємства працюють у різних організаційних формах діяльності.

- У формі ТОВ діють соціальні ресторани Urban 100 в Івано-Франківську й Urban 500 у Києві.
- Білоцерківське виробниче підприємство "Весна" Українського товариства глухих - громадська організація.
- Активно працює соціальний кооператив "ФронтМед".
- Низка благодійних магазинів, наприклад благодійна крамниця "Булавка" в Черкасах, використовує форму ФОП.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

В Україні: під «соціальними підприємствами» розуміють «організації (незалежно від організаційноправової форми), які вирішують соціальні та/чи екологічні проблеми»

Критерії, залежно від яких ту чи іншу організацію можна віднести до соціальної:

- 1) працевлаштовані вразливі групи населення (ветерани АТО, ВПО, люди з інвалідністю, мешканці сільської місцевості та ін);
- 2) частина чи весь прибуток від діяльності спрямовується на підтримання статутної діяльності громадської чи благодійної організації або культурних чи спортивних заходів, проектів благодійного фонду;
- 3) частина чи весь прибуток виділяється на фінансування окремих видів послуг для соціально вразливих груп населення / підтримки соціальних заходів

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Чи потрібні пільги?

Згідно з міжнародним дослідженням "Карта соціальних підприємств та їхніх екосистем у Європі", дуже мало країн запроваджують спеціальні податкові пільги для соціальних підприємств.

Податкові пільги можуть існувати: для звільнених від податку неприбуткових організацій; для інтеграційних підприємств (WISE), якщо це поняття існує в країні; для здійснення певних форм діяльності.

У більшості випадків соціальні підприємства оподатковуються відповідно до основної організаційної форми діяльності.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

У **Швеції** для соціального підприємця не існує жодної податкової пільги: "Податки - основне джерело живлення для держави.

Їх скорочення прямо впливає на здатність держави якісно виконувати свої функції.

Замість податкових пільг шведський уряд і муніципалітети пропонують великий спектр "стимуляційних пакетів".

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Бельгія, Хорватія, Данія, Франція, Італія, Люксембург, Польща, Португалія, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Велика Британія запровадили широкий спектр політик, програм і механізмів, спрямованих на підтримку соціальних підприємств. Проте змісти й масштаби підтримки можуть істотно відрізнятися.

у Данії діє "Програма соціального зростання", що через індивідуальний коучинг бізнес-експертів забезпечує підтримку соціальних підприємств, які працюють із найбільш уразливими категоріями безробітних. Крім цього, пропонуються інтенсивні тренінгові програми з розвитку бізнесу, вибудовуються партнерства між соціальними підприємствами, муніципалітетами та соціальними інвесторами

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Чи потрібні пільги українським соціальним підприємцям?

З боку держави найбільшим стимулом може стати розвиток ринку соціальних послуг, в умовах якого держава закуповуватиме якісні послуги соціальних підприємців. Соціальне підприємництво - малий бізнес.

Міжнародна практика доводить, що чим розвиненіший у країні ринок соціальних послуг, тим якісніші послуги на ньому пропонуються, зокрема й соціальними підприємцями.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Відповідно до **статті 21 Закону "Про громадські об'єднання"**, громадські об'єднання мають право здійснювати підприємницьку діяльність безпосередньо, якщо вона відповідає їхнім цілям.

Статтею 16 Закону "Про благодійну діяльність та благодійні організації" передбачається, що благодійні організації мають право здійснювати господарську діяльність без цілі отримання прибутку, що сприяє досягненню їхніх статутних цілей.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Згідно зі статтею 133 Податкового кодексу України, доходи (прибуток) неприбуткових організацій спрямовуються виключно на фінансування витрат на утримання організації, реалізацію цілей, завдань і напрямів діяльності, передбачених їхніми установчими документами.

Саме завдяки наявності цих норм в українському законодавстві в останні роки розпочався активний розвиток соціального підприємництва.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Можливі організаційні форми для соціальних підприємств в Україні

Неприбуткові організації

- Громадські організації
- Благодійні організації
- Релігійні організації
- Кооперативи
- ОСББ

Суб'єкти підприємницької діяльності

- Фізичні особи-підприємці
- Юридичні особи

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Документи, що регулюють діяльність соціальних підприємств в Україні:

- Цивільний кодекс
- Господарський кодекс
- Податковий кодекс
- Закон України «Про громадські об'єднання»
- Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців»
- Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»
- Закон України «Про волонтерську діяльність»
- Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»

Інформація щодо діяльності неприбуткових організацій знаходиться в:

- Податковому кодексі України;
- Главі 5 Господарського кодексу України;
- Статті 86 Цивільного кодексу України;
- Профільних нормативно-правовими актах, що регулюють діяльність неприбуткових організацій відповідного виду.

<https://business.diia.gov.ua/courses>

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Українським прикладом соціального підприємства, яке працює за моделлю «ГО + ФОП, є «Горіховий дім» (<http://gorihoviydin.com.ua>). Цей бізнес розпочався як громадська організація «Народна допомога», яка опікувалась проблемою жінок в складних життєвих обставинах, тих, які опинились на вулиці. Організація займалась їх соціалізацією спочатку за грантові кошти, але потім з'явилась ідея створити бізнес-модель, яка б надавала можливість підтримувати організацію власними силами. Так виникла пекарня «Горіховий дім», яка не тільки отримує прибуток для фінансування жіночого центру, але і надає місце професійної інтеграції для жінок. Зараз пекарня працює 24 години на добу та випікає більше як 1,5 тони продукції на місяць.

Клієнтами є магазини, кафе, приватні особи та компанії.

Громадська організація «Народна допомога» працює у форматі юридичної особи, а пекарня — як фізична особа-підприємець, разом вони формують соціальне підприємство «Горіховий дім»

Social

Entrepreneurs

enterprise

business

support

entrepreneur

people

organizations

innovation

new

sectors

create

places

for-profit

services

Service

Management

innovative

economic

take

financial

change

employment

resources

many

ideas

entrepreneur

innovation

ventures

purpose

world

approach

business

support

entrepreneur

ideas

innovation

entrepreneur

ideas

innovation

entrepreneur

ideas

innovation

entrepreneur

ideas

innovation

entrepreneur

ideas

innovation

entrepreneur

ideas

innovation

entrepreneur

ideas

innovation

entrepreneur

ideas

Co-funded by
the European Union

Embracing EU corporate social responsibility:
challenges and opportunities of business-
society bonds transformation in Ukraine

101094100 - EECORE - ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH-UA-IBA

<https://eecore.snau.edu.ua/>

СЕРТИФІКАТНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС
СОЦІАЛЬНЕ
ПІДПРИЄМНИЦТВО
2023

SNAU

University that
studies life

22.06.2023 14.00 EEST

Олена Дяченко

[https://eecore.snau.edu.ua/komanda-proiektu/olena-](https://eecore.snau.edu.ua/komanda-proiektu/olena-diachenko/)

[diachenko/](https://eecore.snau.edu.ua/komanda-proiektu/olena-diachenko/)

УВАГА! ВЕДЕТЬСЯ ПРЯМА ТРАНСЛЯЦІЯ ТА ЗАПИС ЗАХОДУ НА **YOUTUBE**

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

**5. Особливості ведення соціального бізнесу:
планування, формування бізнес-моделі**

**6. Якості соціального підприємця та особливості
формування команди**

7. Фінансування соціального підприємництва

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

**Підприємницький процес для
соціального бізнесу починається з
виявлення соціальної проблеми**

Наступні етапи відповідають таким із класичного бізнесу:

генерація ідей,
аналіз можливостей,
формування бізнес-концепції,
написання місії,
генерація бізнес-моделі,
бізнес-планування.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Бізнес-план

— це документ, який формалізує всі попередні етапи підприємницького процесу.

Завершений бізнес-план слугує певним індикатором успішності теоретичної частини та переходу до практики.

Він виступає покроковою інструкцією для старту соціального бізнесу та є операційним планом.

Бізнес-план допомагає комунікації між всіма стейкхолдерами.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

бізнес-план має включати соціологічні дослідження, а саме відобразити кількість людей, яким потрібна допомога.

бізнес-план соціального підприємства відображає стан соціуму та його потреби в контексті корисних змін

Бізнес-планування — це інтеграція ресурсів : людських, фінансових, інформаційних

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Чому саме ви?

унікальні характеристики підприємства, його конкурентні переваги та методи проходження бар'єрів

соціальна цінність

фінансовий план

розрахунок точки беззбитковості,

яка в динаміці буде показувати перехід підприємства на самоокупність.

інвестиційний план

та прогнозування діяльності підприємства на 3-5 років.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Аудиторії бізнес-плану соціального підприємства :

1. Внутрішня:

- Підприємець.
- Команда підприємства
- Залучені спеціалісти

2. Зовнішня:

- Інвестори
- Громада
- Держава

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Структура бізнес-плану:

1. Анотація бізнес-плану
2. Опис підприємства
3. Соціальна цінність
4. Оцінка ринку
5. Команда
6. Фандрейзинг
7. Стратегія маркетингу
8. Фінансовий план
9. Цілі та завдання
10. Управління ризиками
11. Додатки

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Анотація бізнес-плану має відповідати на наступні ключові запитання:

- В чому полягає сутність даного соціального підприємства?
- В чому новизна та важливість цього бізнесу для суспільства?
- Яку соціальну цінність створює підприємство?
- Хто клієнт даного соціального підприємства
- Як саме буде відбуватись операційна діяльність?
- Який бекграунд у підприємця (або команди)?
- Які ресурси та в якій кількості необхідні для старту?
- Як буде вимірюватись ефективність бізнесу?

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Бізнес-план має містити сформульовані візію та місію соціального підприємства.

Візією називають стратегічне бачення або мету, яку ставить перед собою підприємство в майбутньому.

Місія - має поєднувати соціальні та економічні характеристики та визначає, яку саме соціальну цінність створює підприємство та як її можна вимірювати.

На основі візії та місії соціальне підприємство може також представити філософію бізнесу.

Філософією називають певний набір цінностей та принципів, які характеризують компанію. Вони мають відповідати баченню команди бізнесу щодо своєї діяльності та цінностей, які буде підтримувати соціальне підприємство у своїй діяльності.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

соціальна цінність

— це певна користь для суспільства, яка створюється бізнесом через підприємницьку активність.

(вона і має бути головною метою функціонування соціального підприємства)

Інструментом створення соціальної цінності часто виступає продукт чи послуга.

бізнес-план розкриває сутність продукту чи послуги, яку створює соціальне підприємство, та показує як саме цей продукт чи послуга допомагає вирішувати конкретну соціальну проблему.

Іноді бізнес створює соціальну цінність через надання робочих місць або передаючи частину свого прибутку на соціальні проекти

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Наявність соціальної складової вже створює
перевагу над конкурентами!

Люди можуть бути мотивовані витратити гроші на соціальний товар чи послугу, якщо будуть впевнені, що прибуток буде направлено на конкретну допомогу.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Рівні впливу соціального підприємництва :

- 1. Рівень клієнтів** — перетинається зі впливом усіх класичних підприємств, коли продукт чи послуга створює певні зміни в житті індивіда, який взаємодіє з підприємством.
- 2. Рівень громади** — соціальне підприємництво частіше працює на цьому рівні та вирішує локальні проблеми оточення, в якому перебуває.
- 3. Рівень регіону** — якщо соціальна бізнес-модель виявилась вдалою та стійкою, її можна масштабувати та створювати соціальні зміни, виходячи на інший рівень.
- 4. Глобальний рівень** — сюди вдалось дійти небагатьом із соціальних підприємств, але це відбувається скоріше через бажання соціального бізнесу вирішувати саме локальні проблеми.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Соціальна цінність — це складна категорія, в першу чергу, через багатоаспектність її вимірювання.

Головним принципом оцінювання соціального впливу є перетворення якісних показників в кількісні.

У деяких випадках соціальна цінність має прямий грошовий вимір.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Оцінка ринку

дослідження можливостей, ринку та конкурентів

загальний опис сфери діяльності або індустрії, в якій
збирається працювати соціальне підприємство

Державна політика

Технології

Настрої населення

Демографія

Економічний стан

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Ємність ринку:

$$PEP = PP * CB * n$$

де PEP — *річна ємність ринку*

PP — *кількість потенційних покупців*

CB — *середня вартість товару чи послуги*

n — *середня кількість покупок даного товару чи послуги за рік*

Цей показник є одним із найважливіших для прогнозування продажів, але для його ефективного використання необхідно визначити, на який відсоток від річної ємності ринку може претендувати підприємство. Цей відсоток визначається об'ємом ресурсів, за яким прогнозують продажі соціального товару чи послуги за рік.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Команда

Будь-який бізнес — це командна гра. Соціальне підприємництво не виключає це правило. Команда СП має надавати кожному можливість займатись саме тим, в чому він буде максимально ефективний.

живий організм, який може функціонувати автономно, а відповідальність за бізнес розділяється рівномірно між усіма учасниками команди

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

15 Топ-якостей ефективного соціального підприємця

- ефективне спілкування;
- самоорганізація;
- навичка самостійного навчання;
- емоційний інтелект;
- делегування завдань та повноважень;
- лідерство;
- нетворкинг - побудова мережі ділових зв'язків;
- управління фінансами і фінансова грамотність;
- знання основ бухобліку;
- знання продажу та маркетингу;
- вміння говорити "НІ";
- управління інноваціями,
- навичка постановки цілей та бізнес планування,
- тайм-менеджмент;
- уміння створювати унікальну пропозицію - виділитися серед конкурентів;

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Фандрейзинг

Ця діяльність може не тільки допомогти з ресурсами, але і привернути увагу суспільства до певної проблеми та шляхів її вирішення.

Існує декілька каналів, через які фандрейзинг може відбуватися:

Особисті зв'язки

Фандрейзингові події

Засоби масової інформації

Інтернет

Одним із видів інтернет-фандрейзингу є краудфандинг

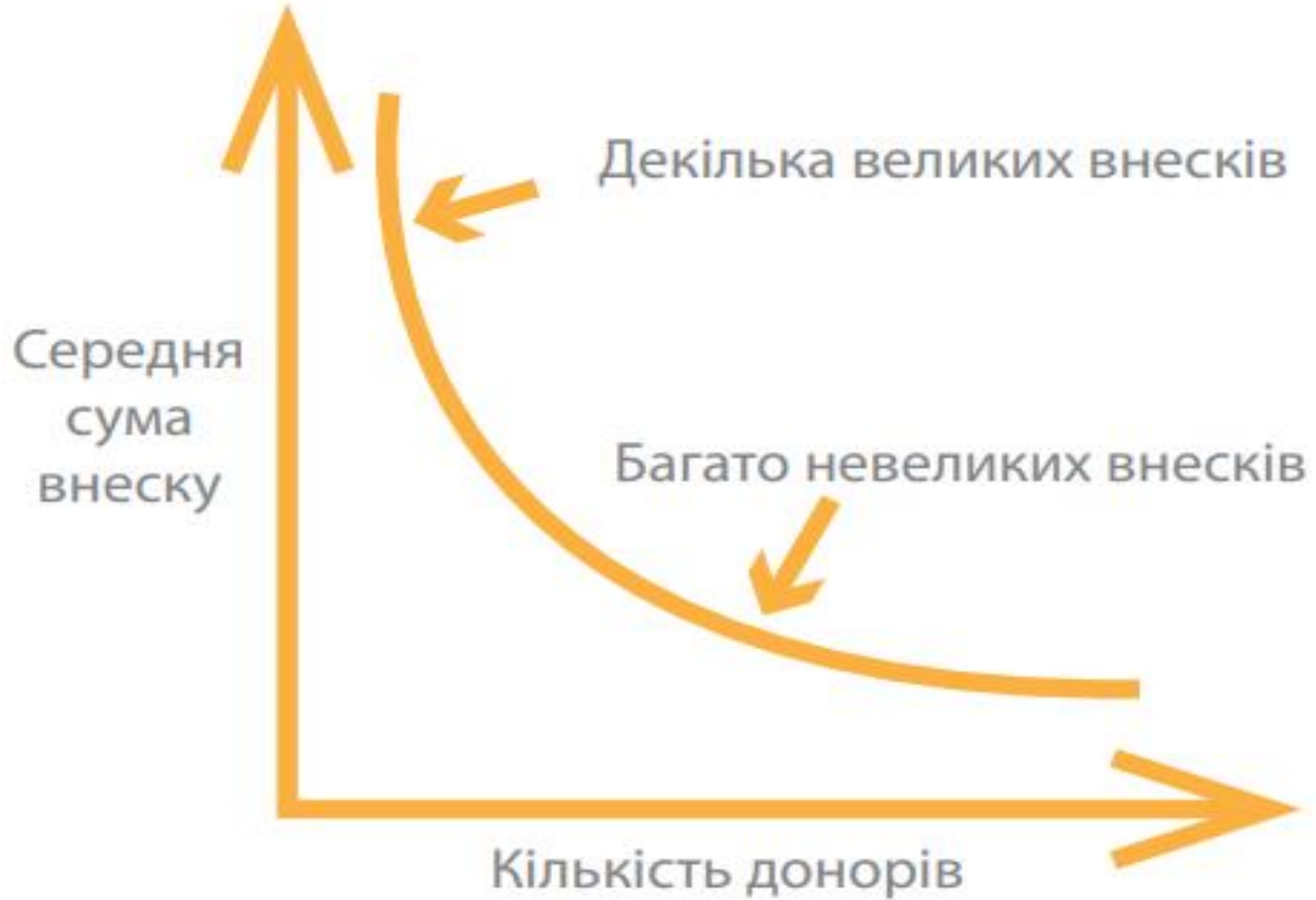
Інші канали

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Можливі джерела доходів:

1. Доходи від комерційної діяльності

1.1 Власні зусилля: Бізнесові , членські внески,

Від дочірніх підприємств — СП діють через декілька підприємств, які працюють одночасно. Наприклад, в Україні використовується форма «ГО + ФОП» і в такому разі одне з підприємств є дочірнім та генерує дохід для іншого.

1.2 Стратегічні партнери

Транзакційні

Ліцензування

Спонсорство

2. Пожертвування та державні програми

Приватні внески

Філантропія

Державні фінанси

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Приклади маркетингових повідомлень для соціальних підприємств:

- «Щороку на вулиці в Україні опиняється 1000 людей. Долучайся до допомоги» (негативне)
- «Наше підприємство забезпечує житлом 10 людей щомісяця» (позитивне)
- «Ваш благодійний внесок дуже важливий для нас» (абстрактне)
- «Витративши 100 гривень на нашу продукцію, ви допоможете трьом бездомним дітям отримати харчування» (конкретне)

Social

Entrepreneurs

enterprise

business

support

entrepreneur

people

organizations

Innovation

new

often

profits

sectors

create

places

many

for-profit

services

Service

Management

Innovative

the

economics

take

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

Management

ventures

financial

change

world

purpose

values

approach

business

support

entrepreneur

ideas

people

organizations

Innovation